

Okul Öncesi Dönemde Yabancı Dil Öğretiminin Önemi

Dil Hakkında Bazı Düşünceler

Dilin çok değişik tanımları vardır. Çok eski tarihlerde dil, bir mucize gibi kabul ediliyordu. Bu şaşılacak olayı açıklamak için başlıca iki düşünce vardı: İlk görüş dili, Allah'ın insana bir hediyesi olarak görülürken, diğer görüş dili, konuşulmuş, insan tarafından bulunmuş bir şey olarak kabul ediyordu.

Dile ait ilk bilgiler ise çeşitli mitoslarla değişik toplumlarda görülür. Örnek verecek olursak: Çinlilerde, bir su kaplumbağası sırtındaki çizgili şekillerde yazının sırrını taşıyarak imparatorun önüne gelip yazıyı öğretmiştir. Babillilerde, yarı balık yarı insan bir deniz canavarı sudan karaya çıkarak kendilerine yazıyı öğretmiştir.

Dilin daha ortaya çıkışında bir karışıklık olduğu için çok çeşitli tanımlara da sahiptir. Dilin tanımı yapılırken de belli başlı üç temel işleve oturtulur:

- İletişim kurma.
- Bilgi aktarma.
- Düşünceyi geliştirme.

Hiç kuşkusuz dilin en karakteristik yanı, onun toplumsallığıdır. Genel olarak dilin gelişimiyle toplumsal kurumların evrimi arasında bir etkileşim mevcuttur. Özel olarak ise, tek tek doğal dillerle onları konuşan toplulukların kültürleri arasında güçlü bir bağ bulunduğu görülmektedir.

Yabancı Dil Öğrenmenin Gerekliliği

Dil bir iletişim aracıdır. Bir toplumda yaşayan bireyler birbirleriyle aynı dili konuşarak iletişim kurarlar. Bugün hızla gelişen ve değişen dünyamızda diğer uluslarla da iletişim sağlamak zorundayız. Başka bir deyişle, diğer ülkelerle her alanda bilgi alışverişi yapabilmek, ekonomik ilişkilerimizi yürütebilmek ve kendi düşüncelerimizi ifade edebilmek için ana dilimizden başka en az bir yabancı dili bilmek zorundayız.

Günümüzde ekonomik ve teknolojik gelişmeler sonucunda, İngilizce neredeyse tüm ülkelerde kullanılan “dünya dili” haline gelmiştir. Bu nedenle ülkemizde de yabancı dil öğretimi daha çok İngilizce öğretimi üzerinde yoğunlaşmıştır.

Yabancı Bir Dil Öğrenmenin Faydaları

Bir yabancı dili bilmek, bireyin o dildeki sözcükleri ve dilbilgisi yapılarını bilmesinin yanı sıra, bu sözcük ve yapılardan yararlanarak o dili konuşan kişilerle sözlü ya da yazılı iletişim kurabilmesidir. Başka bir deyişle, bir dili bilmek yalnızca o dil hakkında gerekli olan dilbilgisi kurallarını bilmek, yani “dilbilgisel yeti” ye sahip olmak değildir. Aynı zamanda hangi ortamlarda hangi yapı ve sözcüklerin kullanılacağını bilmek demek olan “iletişimsel yeti” ye sahip olmak gerekmektedir. Bunu kazanabilmek için de o dilin kültürü ve edebiyatı hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir.

İkinci dil öğrenenlerin kendi dillerindeki okuma-anlama becerilerini de geliştirdikleri ve ayrıca okuma sınavlarında daha yüksek notlar aldıkları bilinmektedir. Birçok durumda, başka bir dil öğrenmek çocuğun Türkçe yeteneğini geliştirir. Çocuklar diğer dillerin yapılarını öğrenirken Türkçe hakkında da birçok şey öğrenirler.

Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimiyle İlgili Görüşler

Dil, tüm zihinsel süreçlerimizle ayrılmaz bir şekilde iç içe geçmiştir. Düşünmek, hatırlamak, kavramak, dikkatini yöneltmek, algılamak vb. tüm zihinsel faaliyetlerde dil vardır. Dil ve zihin birbirine paralel gelişmektedir. Bu nedenle çocuğun dil gelişimi onun tüm zihinsel gelişimini desteklemektedir. Bebekler dünyaya geldiklerinde içine doğdukları ortamda konuşulan dili edinme potansiyeline sahiptirler. Tüm dünyadaki bebekler doğdukları andan itibaren tüm sesleri çıkarabilme yetisine sahipken, zaman geçtikçe sadece etrafında konuşulan dildeki sesleri tekrar eder hale gelirler.

Krashen (1973), çocukların beyinlerindeki dil gelişiminin iki yaşında başladığını ve bu gelişimin ergenlik dönemine kadar sürdüğünü açıklamaktadır. Eğer çocuk bu dönemde yabancı dil öğrenmeğe başlarsa yabancı dili de ana dili gibi rahatlıkla öğrenebilir. Lambert’in (1972) belirttiğine göre de, ana dili edinimini kazanmaya başlayan çocuk kritik yaş dönemini geçirmeden yabancı dil eğitimine başlarsa ilerdeki eğitim hayatında da akranlarına göre daha başarılı olmaktadır. Erken çocukluk döneminde kazanılan yabancı dile yönelik bu yatkınlık çocukların bilişsel gelişimine de büyük katkı sağlamaktadır.

Dilbilimciler okul öncesinde yabancı dil öğrenen çocukların problem çözme yetilerinin de çok güçlü olduğunu düşünmektedirler. Erken yaşta verilen yabancı dil öğretimi çocukta zekayı geliştirmekte ve ana dilinde de anlama kabiliyetini arttırmaktadır. Buna göre yabancı dil öğrenmeye ne kadar erken yaşta başlanırsa dili öğrenmek o kadar kolaylaşır. Aslında okul öncesinde yabancı dil öğretiminin amacı yabancı dili çocuğa ana dilini öğrendiği gibi edindirmek değil, kendi dili ve kültürünün dışındaki dillerin ve kültürlerin varlığının bilincini vermektir.

Dil Öğrenmede Kritik Dönem

Dil edinme ve öğrenmede en merkezî ve önemli rol beyne verilmiştir. Beynin sol yarımküresinde dil edinmeyle ilgili bir bölge vardır Bu bölge doğuştan itibaren çok aktiftir. Bu aktiflik, derecesi giderek azalarak ergenliğin başlangıcı olan 10–14 yaşlarına kadar devam eder. Sağ ve sol beyin yarımkürelerinin gelişmesinin ergenlik döneminde sona ermesiyle, dil edinme artık zorlaşır.

Dil gelişiminde kritik bir dönemin varlığı pek çok araştırmayla ispatlanmıştır. Yabancı dil öğrenmede ideal yaşın yedi ve altı olduğu, bunu ergenliğe kadar olan sürenin takip ettiği,

ergenlik dönemine girdikten sonra ise, dil öğrenmenin zorlaştığı bilinmektedir. Dil öğrenme hususunda kritik dönem fikrini ortaya atan Lenneberg'e göre, dil sadece bebeklikten ergenlik çağına kadar olan dönemde kazanılır (Lenneberg, 1967). Yapılan araştırmalar, yabancı dilin küçük yaşta ana dili ile birlikte kazandırılmasının en uygun yol olduğunu göstermektedir. Yedi yaşından sonra bir dili aksansız öğrenmek zorlaşmaktadır.

Erken yaşta yabancı dil öğrenen çocuk, psikolojik açıdan yaşlarına göre daha olgun, ilerdeki eğitim hayatında da akranlarına göre daha başarılı olmaktadır. Ayrıca yabancı dil öğrenme, çocukların zihni gelişmesine ve toplum içinde daha sosyal olmasına büyük katkı sağlamaktadır. Çocuklar günlük hayatta ikinci dili aktif olarak kullanmadıkları için öğrendiklerini unutsalar bile, yabancı dile karşı merakı uyanmakta, farklı bir dil ve kültür olduğunun farkına varmaktadır. İki dillilikte olduğu gibi, erken yaşta ikinci dil öğretirken, ana dilin de mutlaka çok iyi öğretilmesi gerektiği de unutulmamalıdır.

Erken Yaşta Yabancı Dil Nasıl Öğretilmelidir?

Okul öncesi dönemde çocuklara yabancı dil doğrudan değil, oyun, şarkı, tekerlemelerle dolaylı yoldan öğretilir. Böylece çocuk yabancı dille tabii bir ortamda karşı karşıya gelir, duyarak, görerek ve bizzat yaşayarak öğrenir. Öğretmen, hareket, jest, mimik; uygun ipucu verme, resim ve şekillerle gösterme, şarkı söyleme, şiir okuma, karşılıklı konuşma gibi yolları kullanabilir. Yabancı dildeki sesleri duymaya alışan çocuklar bunları zamanla benimser. Öğretilen kelime ve cümlelerin çocukların günlük hayatından seçilmesi ilgiyi artırır. Çocuk hangi oyuncak ve nesnelere oynuyorsa, onların İngilizce isimlerini de kolayca öğrenebilir. Oyun, çocuk için en iyi öğrenme yoludur. Oyunla yabancı dil bir araya getirilince öğrenme daha da kolaylaşır ve bir keyif hâline gelir. Dil öğretiminde şarkı ve hareket de başarıyı yükseltir. Ritm ve melodiyle öğrenme eğlenceli hâle gelir ve bilginin hafızada kalması kolaylaşır. Çocuk, şarkıları önce anlamını bilmeden ezberler, kelimeleri öğrendikçe anlamı da çözer. Bunun yanında, yabancı dil öğretimi için kullanılan boyama veya hikâye kitaplarından ve kasetlerden faydalanılabilir. Çocuklara dil öğretirken sık tekrarların yapılması öğrenilenlerin pekiştirilmesini ve derse katılmayanların da öğrenme fırsatı bulmasını sağlar.

Çocuk ana sınıfında doğal bir ortamda yabancı dille karşı karşıya gelmelidir. Dil eğitimi okul öncesinde bilişim teknolojilerine paralel olarak oyun, şarkı, tekerleme gibi doğal yöntemlerle öğretilmelidir. Özellikle oyun ile yabancı dil öğretimi dinleme, taklit etme, kavram oluşumu gibi dil gelişiminin temelini oluşturan bu becerilerin gelişimine yardımcı olur (Dönmez v.d., 1997). Okul öncesi dönemde çocuklar dinleme ve konuşma becerilerinde daha başarılı olmaktadır, bu yüzden yabancı dil eğitimi verilirken de bu ölçütler dikkate alınmalıdır.

Roth (1998) çocukların 3-4 yaşına kadar ana dillerinde kendilerini rahatça ifade edebileceklerini belirterek, 6 yaşından sonra ise artık zamanları algılayabilecek düzeye gelebileceklerini açıklamıştır. Günümüzde Avrupa ülkelerinin çoğunda yabancı dil öğrenme yaşı 5-6 yaşlarında başlamaktadır. Mirici'ye (2001) göre, çocuklar ve yetişkinlerin güdülenme seviyeleri, hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme etkinliklerine tepkileri oldukça farklı olduğu için her iki gruba göre düzenlenmiş programlar olmalı ve bu gerçeklere göre hedef ve davranışlar belirlenmelidir.

Eğitmcilerin ve ailelerin erken yaşlardaki dil eğitimi ile ilgili kaygıları nelerdir?

Yabancı dil eğitimi ile ilgili araştırma yapan uzmanlar araştırmaları esnasında birçok anne-baba ve eğitmeni ile konuşup onlar için de cevapları belirsiz olan soruları tespit etmeye çalışmışlar. Bu çalışmaların sonucunda iki ana soruya odaklanmışlardır. Bunlar:

1) Ana dilinin dışında farklı bir dili öğrenmek erken yaşlardaki çocukların dil gelişimine zarar verir mi?

Bu soruya uzmanlar kesinlikle hayır cevabını veriyorlar. Hatta araştırmaların bu sorunun tam tersi bir cevabı ortaya çıkardığını söylüyorlar. Erken yaşlardaki (yani 2-6 yaş evresinde) dil öğrenimi esnasında beyin iki farklı dil öğrenimini birbirinden ayırt etmiyor ve iki dilin gelişimini paralel devam ettiriyor. Bu nedenle çocuğun yabancı dili öğrenmesi ana dilini öğrenmesine engel olmuyor, bilakis olumlu etkileri sayesinde çocuğun ana dilini daha kolay öğrenmesine katkıda bulunuyor.

2) Çocuğa erken yaşlarda verilen yabancı dil eğitimi onun dil öğrenmeye karşı eğilimini azaltır mı?

Çocuklar hepimizin bildiği gibi dünyanın en meraklı varlıklarıdır. Çocuklarda var olan bu doğal merak duygusunu dil eğitimi için elverişli hale getirmek tabii ki eğitimcilerin ve anne-babaların elindedir. Bunu gerçekleştirirken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, çocuğu yabancı dil eğitimi konusunda fazla zorlamamaktır. Fazla zorlandığı takdirde çocuk yeni bir dil öğrenmekten soğur ya da vazgeçer.

Yabancı dil öğretimi her yaşta ve her düzeyde uygulanabilen fakat oldukça ciddiye alınması gereken bir süreçtir. Erken yaşta yabancı dil öğretimi ülkemizde son yıllarda çok büyük bir önem kazanmaktadır. Dil öğrenmek için çocuklarda belli kritik dönemlerin bulunduğu artık bilimsel bir gerçektir. Bu kritik dönemlerde okul, aile ve çevrenin gerekli işbirliği son derece önemlidir.

Kaynakça:

Demirezen, M. (2003): “Yabancı Dil ve Anadil Öğreniminde Kritik Dönemler”, *Dil Dergisi*. Sayı 118. TÖMER, Ankara Üniversitesi.

Dönmez, B, N. Abidoğlu, Ü. Dinçer, Ç. Erdemir, N. Gümüşcü, Ş. (1997): *Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri*. Sim Yayıncılık: Ankara.

Krashen, S. (1973): *Lateralization, Language Learning and Critical Period: Some new Evidence*. Language Learning.

Lambert, W.E. (1972): *Language, Psychology and Culture*. Stanford CA: Stanford University Press.

Lenneberg, E. (1967): *Biological foundation of language*, New York, Willey

Mirici, İ.H. (2001): *Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi*. Gazi Kitabevi, Ankara.

Roth,G . (1998): *Teaching Very Young Children Pre school and Early Primary*. Richmond Publishing. London.

<http://www.kendinigelistir.com/yabanci-dil-ogrenmenin-yan-faydalari/#ixzz1hG2Ms2EW>